

บทที่ 1

บทนำ

1.1 บทนำ

ในปี พ.ศ. 2553 สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ได้ดำเนินโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนบ้านขุนตื้นน้อย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความมั่นคงด้านอาหารและระบบเศรษฐกิจชุมชน รวมทั้งการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตรเพื่อเพิ่มผลิต ข้าว พืชผัก การเลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภคในครัวเรือน และการส่งเสริมพืชสร้างรายได้ของครัวเรือนเพื่อทดแทนการปลูกฝิ่นโครงการขยายผลโครงการหลวงฯ ขุนตื้นน้อย ตั้งอยู่ที่ตำบลแม่ตั้น อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่ภูเขาระดับความสูงเฉลี่ย 1,200 เมตร และเป็นพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร การคมนาคมไม่สะดวก การอ่านเขียนภาษาไทยของชุมชนกะเหรี่ยงมีน้อย ทำให้การส่งเสริมอาชีพสร้างรายได้มีจำกัด พืชทางเลือกที่มีการส่งเสริมหลักคือ กาแฟอาราบิก้า ที่เป็นการปลูกภายใต้ระบบร่มเงาร่วมกับป่าไม้รอบชุมชน โดยได้ดำเนินงานส่งเสริมรุ่นแรกใน 7 หย่อมบ้านจากพื้นที่ดำเนินงานทั้งหมด 19 หย่อมบ้าน ได้แก่ ขุนตื้นน้อย ปิพอ ซอแอะ มะแตละกุย ยะลิกุย และขุนตื้นใหม่ ในปี พ.ศ. 2555/2556 ผลผลิตกาแฟละมามีจำนวน 4,200 กิโลกรัม และในปี พ.ศ. 2556/2557 มีจำนวน 9,300 กิโลกรัม คาดการณ์ว่าผลผลิตในปี พ.ศ. 2557/2558 จะมีจำนวน 14,400 กิโลกรัม เนื่องจากต้นกาแฟมีอายุครบ 4 ปี ซึ่งเป็นระยะที่ต้นกาแฟให้ผลผลิตเต็มที่

เกษตรกรได้แปรรูปเมล็ดกาแฟด้วยวิธีเปียกภายในชุมชน และจำหน่ายผลผลิตในรูปแบบของกาแฟลาให้กับพ่อค้าคนกลางที่เป็นผู้รวบรวมผลผลิตในชุมชน และผู้ค้าภายนอกที่เข้ามาซื้อผลผลิตกาแฟในชุมชนในราคาตลาดปกติในแต่ละปี ในปี พ.ศ. 2557 โครงการขยายผลโครงการหลวงฯ ขุนตื้นน้อย ได้ส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรรวมตัวกันจดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจผู้ปลูกกาแฟตำบลแม่ตั้น และผลักดันให้การปลูกกาแฟในระบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมโดยปลูกร่วมกับป่าไม้ได้รับการรับรองการเพาะปลูกระบบเกษตรอินทรีย์จากกรมวิชาการเกษตร อย่างไรก็ตาม กาแฟที่ปลูกในระบบร่มเงาร่วมกับป่าไม้ให้ผลผลิตน้อยกว่ากาแฟที่ปลูกกลางแจ้งร้อยละ 30 ทำให้เกษตรกรสูญเสียโอกาสการมีรายได้เพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกันวิธีการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในการรักษาป่าต้นน้ำ ไม่ได้รับการชดเชยหรือตอบแทนจากราคาซื้อของตลาด

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องศึกษาโอกาสทางการตลาด และมูลค่าเพิ่มของผลผลิตกาแฟที่ผลิตในระบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นแนวทางกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาตลาดของผลผลิตกาแฟที่ผลิตในระบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในโครงการขยายผลโครงการหลวงฯ ขุนตื้นน้อย และพื้นที่

อื่นในพื้นที่อำเภออมก๋อย ที่มีลักษณะการผลิตกาแฟในระบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน อันจะนำมาซึ่งการพัฒนาด้านการตลาดกาแฟ การพัฒนาศักยภาพการแข่งขันของกลุ่มวิสาหกิจผู้ผลิตกาแฟ ซึ่งเป็นเกษตรกรรายย่อย ให้มีความรู้เกี่ยวกับโอกาสทางการตลาดของกาแฟที่ผลิตในระบบเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และแรงจูงใจผ่านกลไกราคาและตลาดให้กับเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในต้นน้ำในการประกอบอาชีพควบคู่ไปกับการดูแลทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งต้นน้ำลำธาร

1.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาศักยภาพการผลิตและการตลาดของกาแฟอาราบิก้าที่ผลิตในระบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงฯ ขุนตี่นน้อย
- 2) เพื่อศึกษาการตลาดของผลิตผลกาแฟอาราบิก้าที่ผลิตในระบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศและต่างประเทศ

1.3 ขอบเขตการดำเนินงาน

- 1) การศึกษาศักยภาพการผลิตกาแฟอาราบิก้าในระบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงฯ ขุนตี่นน้อย
- 2) การศึกษาการตลาดของผลิตผลกาแฟอาราบิก้าที่ผลิตในระบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศและต่างประเทศ
- 3) อุปสงค์และแหล่งรับซื้อผลิตผลกาแฟอาราบิก้าที่ผลิตในระบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- 4) สัดส่วนตลาดของผลิตผลกาแฟอาราบิก้าที่ผลิตในระบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- 5) การวิเคราะห์ห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) ของผลิตผลกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงฯ ขุนตี่นน้อย
- 6) การศึกษาข้อกำหนดมาตรฐานรับรองกาแฟอาราบิก้าที่ผลิตในระบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- 7) ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันของกลุ่มวิสาหกิจผู้ปลูกกาแฟอาราบิก้าในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงฯ ขุนตี่นน้อย